

Dyslexie

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Doelen	3
Uitgangspunten.....	3
Wat is dyslexie?	4
Signalering en doorverwijzing.....	5
Signalering en onderzoek.....	5
Begeleiding en ondersteuning.....	5
Coachingsactiviteiten buiten de lessen, klas 1 en hoger	6
Dispensatie	7
Organisatie en communicatie	7
Bijlage 1 – Schoolafspraken.....	8
Bijlage 2 – Faciliteiten	10

Inleiding

Het beleidsplan dyslexie betreft een plan voor dyslectische leerlingen uit de onder- en bovenbouw van Scholen aan Zee.

Een dyslectische leerling heeft ondersteuning nodig daar waar de gevolgen van dyslexie hem belemmeren: bij het volgen van lessen, tijdens proefwerken en examens en bij het maken van huiswerk. Dit vraagt om een geïntegreerde aanpak. Dat betekent dat docenten zo veel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden; dat er een goede afstemming is tussen docenten, ondersteuningscoördinatoren en schoolleiding en tussen leerling, ouders/verzorgers en school (Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs, 2013).

Dit beleidsplan is grotendeels gebaseerd op het protocol Dyslexie voor het Voortgezet Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Het voortgezet onderwijs in Den Helder is ondergebracht in de stichting Scholen aan Zee.

Scholen in deze stichting zijn:

- Lyceum aan Zee (tl/havo/vwo);
- Beroepsonderwijs aan Zee (vmbo bb/kb);
- Junior College (onderbouw klas 1 en 2 van alle onderwijssoorten en 3 havo/vwo).

Doelen

- Dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn.
- Ze kunnen omgaan met hun dyslexie.
- De functionele lees- en spellingsvaardigheid zijn geoptimaliseerd, zo nodig met hulpmiddelen. een leidraad voor de begeleiding.

Uitgangspunten

De begeleiding wordt zoveel mogelijk **geïntegreerd in het lesgeven**. We volgen daarmee het “economisch principe” dat wil zeggen dat begeleiding er op gericht is om een leerling met minimale extra inspanning (en dat kan soms nog veel zijn) maximaal resultaat te laten behalen.

De begeleiding vindt plaats **gedurende de gehele schoolloopbaan**.

De begeleiding in het voortgezet onderwijs richt zich niet meer op het remediëren van problemen, maar op het **leren omgaan met problemen** in deze voor de leerlingen nieuwe vorm van onderwijs.

Eerst zetten we uiteen wat dyslexie precies inhoudt, wat we met onze dyslectische leerlingen willen bereiken en welke ondersteuning we bieden. Ten slotte kijken we naar welke uitgangspunten we hanteren om dit te realiseren.

Dit plan is bedoeld als leidraad voor de begeleiding van leerlingen met dyslexie.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (het aanleren en het accuraat en/vlot toepassen van lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen op woordniveau)¹.

De definitie heeft uitsluitend betrekking op de stoornis zoals die zich manifesteert op vaardigheidsniveau. Het probleem moet objectief waarneembaar zijn in spellen en lezen. Voor het voortgezet onderwijs betreft dit niet alleen lezen en spellen in het Nederlands, maar ook in de moderne vreemde talen.

“Dyslexie” betekent letterlijk “niet goed kunnen lezen”.

Dyslexie gaat nooit over, je houdt er je leven lang last van. Gericht oefenen helpt wel om het maximale aan lees- en spellingsvaardigheid eruit te halen, maar zal het probleem nooit helemaal weghalen.

Voor veel leerlingen vormt dyslexie een belangrijke belemmering om onderwijs op hun eigen niveau te kunnen volgen.

Voor veel dyslectische leerlingen is alleen begeleiding in de brugklas onvoldoende. Voor hen is het noodzakelijk gedurende hun gehele schoolloopbaan die begeleiding te krijgen die nodig is.

De Stichting Dyslexie Nederland (SDN) spant zich in voor de overdracht van wetenschappelijke kennis over dyslexie naar professionals in het onderwijs en de zorg.

De Stichting Dyslexie Nederland (SDN) is in 1983 opgericht door Prof. Dr. J.J. Dumont.

Doel van de stichting is het bevorderen van kennisoverdracht van wetenschap naar praktijk, vooral het bevorderen van diagnostiek en behandeling van dyslexie op een wetenschappelijk verantwoorde wijze.

De Stichting realiseert dit doel door publicaties en het organiseren van congressen en studiedagen².

Er worden twee criteria voor dyslexie gehanteerd door de Stichting Dyslexie Nederland:

1. Criterium van achterstand: de beheersing van het lees- en/of spellingsniveau ligt significant onder het niveau dat vereist is in de onderwijssituatie waarin de leerling lees- en/of spellingsvaardigheid moet toepassen.
2. Criterium van didactische resistentie: ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of vlot spellen op woordniveau bestaan.

¹ Definitie volgens Stichting Dyslexie Nederland.

² <http://www.stichtingdyslexienederland.nl>

Signalering en doorverwijzing

De basisschool levert van elk kind bij aanmelding een onderwijskundig rapport. Dit is een verplichting vanuit het voortgezet onderwijs. Steeds vaker laten basisscholen dyslexieonderzoeken afnemen. Daarom zijn er ook steeds meer leerlingen die met een dyslexieverklaring worden aangemeld op een school voor voortgezet onderwijs.

Na aanmelding bezoekt de ondersteuningscoördinator de basisschool.

Tijdens de zogenaamde ‘warme overdracht’ wordt elke leerling individueel besproken en informatie over eventuele lees- en spellingproblemen wordt duidelijk vermeld in het leerlingvolgsysteem. Wanneer een leerling op de basisschool is getest en dyslectisch is bevonden, hoort er in het leerlingdossier een dyslexieverklaring te zitten.

Als een leerling een officiële dyslexieverklaring heeft, dan heeft deze leerling recht op extra faciliteiten. De facilitering vanuit het wettelijk kader bestaat o.a. uit het krijgen van extra tijd tijdens examens.

Een verslag van dit rapport moet in het leerlingdossier worden bewaard. De mentor licht de lesgevende docenten in en voor de leerlingen in de bovenbouw ook de loopbaanbegeleider en de examensecretaris.

In Magister wordt aangegeven welke faciliteiten voor de leerling noodzakelijk zijn. Voor de docenten betekent dit, dat zij zich moeten houden aan de gemaakte afspraken, die in Magister genoteerd staan. Alle informatie met betrekking tot dyslexie en faciliteiten staan onder het kopje kenmerken in Magister.

Signalering en onderzoek

Als een leerling geen dyslexieverklaring heeft en er is een vermoeden van dyslexie, dan wordt deze leerling door de mentor besproken in het overleg leerlingenzorg.

De mentor kan dan indien noodzakelijk de ouders/verzorgers doorverwijzen naar een extern onderzoeksinstituut en geeft daarbij door dat de kosten door een aantal ziektekostenverzekeringen worden gedekt. Wanneer deze kosten niet gedekt worden door de eigen ziektekostenverzekering van ouders/verzorgers, zullen zij dit zelf moeten betalen.

Begeleiding en ondersteuning

De dyslexiecoördinator houdt met elke leerling die een officieel dyslexierapport heeft een intakegesprek. Ouders/verzorgers worden ook uitgenodigd om bij dit gesprek aanwezig te zijn.

Naar aanleiding van dit gesprek wordt er gekeken welke faciliteiten de leerling nodig heeft met als leidraad het officiële dyslexierapport.

Bij vragen betreffende dyslexie kunnen ouders/verzorgers en leerling altijd via mail contact opnemen met de dyslexiecoördinator.

De dyslexiecoördinator heeft als taak de dyslectische leerlingen te begeleiden. Scholen aan Zee breed is er overleg tussen alle dyslexiecoördinatoren.

De dyslexiecoördinator blijft de gehele opleiding aanspreekpunt voor de leerling.

1e lijnsbegeleiding

Daarmee wordt bedoeld dat zoveel mogelijk ondersteunende en compenserende maatregelen worden ondergebracht in de reguliere lessen.

Wat betreft de algemene didactische aanpak gaat het om een heldere instructie in de les.

Daarnaast zijn er de volgende maatregelen voor in de les:

- Gebruik heldere taal, leg nieuwe termen goed uit.
- Zet het huiswerk minimaal 10 minuten voor het eind van de les op het bord.
- Spreek zelf niet tijdens het invullen van de agenda.
- Deel taken, toetsen op in meerdere kleine delen.
- Vermijd overschrijfwerk of dicteren.

2e lijnsbegeleiding buiten de lessen in klas 1

De begeleiding buiten de lessen is gericht op het aanleren van strategieën om beter om te gaan met dyslexie.

De dyslexiecoördinator voert een intakegesprek. Er wordt een brief opgesteld, deze krijgen de ouders/verzorgers en deze brief wordt ook in Magister geplaatst.

De dyslexiecoördinator geeft handvatten om het de leerling makkelijker te maken. Ook de mentor helpt de leerling met het leren leren. Mocht dit niet toereikend genoeg zijn, dan kan het ondersteuningspunt uitkomst bieden om de leerling vaardiger te maken.

Coachingsactiviteiten buiten de lessen, klas 1 en hoger

Om de continuïteit van zorg te waarborgen, heeft de dyslectische leerlingen een dyslexiecoördinator toegewezen gekregen. Dit gebeurt meteen aan het begin in de brugklas. Deze dyslexiecoördinator is gedurende de hele schoolloopbaan de belangenbehartiger van de dyslectische leerling en leert hem zijn problemen zoveel mogelijk zelf op te lossen.

De dyslexiecoördinator voert de volgende werkzaamheden uit:

- Intakegesprekken met dyslectische leerlingen.

- Coacht en steunt de leerling, bijvoorbeeld wanneer docenten zich niet houden aan de gemaakte afspraken.
- Vragen van leerling en ouders/verzorgers beantwoorden.

Dispensatie

Leerlingen met een officiële dyslexieverklaring kunnen op het Lyceum aan Zee dispensatie krijgen voor een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het VWO. Zij kunnen in plaats van die tweede moderne vreemde taal een ander vak in hun pakket kiezen.

Organisatie en communicatie

Op de volgende momenten hebben school en ouders/verzorgers contact:

- de open dagen voor de schooloriëntatie;
- kennismakingsavond nieuwe mentor;
- introductiegesprek met ouders/verzorgers en nieuwe leerlingen met dyslexie;
- voortgangsbesprekingen (bijvoorbeeld portfoliogesprekken, 10-minutengesprekken);
- besprekingen op verzoek van ouders/verzorgers of school vanwege plotseling dalende cijfers
- of sociaal-emotionele problemen;
- signalering van ernstige lees- en/of spellingproblemen bij een leerling;
- ondersteuning buiten de klas.

In het eerste leerjaar worden ouders/verzorgers door de dyslexiecoördinator uitgenodigd om samen met hun zoon/dochter kennis te maken. Na deze kennismaking kunnen ouders/verzorgers en kind te allen tijde contact opnemen met de dyslexiecoördinator van de schoollocatie waar zoon of dochter studeert.

Bijlage 1 – Schoolafspraken

Veel van onderstaande afspraken zijn van belang voor alle leerlingen. Voor een leerling met dyslexie geldt dat deze afspraken noodzakelijk zijn om met succes op school te kunnen functioneren.

Zoals hierboven ook al vernoemd is, moeten er zoveel mogelijk ondersteunende en compenserende maatregelen worden ondergebracht in de reguliere lessen.

Er is een aantal didactische en pedagogische maatregelen waar alle leerlingen, maar dyslectische leerlingen in het bijzonder veel baat bij hebben.

Algemeen

- Maak duidelijk aan klasgenoten dat extra faciliteiten geen voorrecht maar noodzaak zijn.
- Bespreek de toets na.
- De toetsen moeten duidelijk en goed leesbaar aan worden geboden. Gebruik lettertype Arial in lettergrootte 12 en regelafstand 1,5. Zorg voor een heldere lay-out van de toetsen (dus niet handgeschreven).
- Dyslectische leerlingen hebben recht op extra tijd voor de toets. In de onderbouw krijgen de leerlingen 25% meer tijd per toets.
- In de bovenbouw hebben dyslectische leerlingen bij toetsen en examens van 60 minuten of korter 15 minuten extra tijd en bij toetsen die langer dan 60 minuten duren maximaal een half uur extra tijd.
- Geef ruim tijd voor het lezen van boeken en beveel luisterboeken aan.
- Controleer met regelmaat agenda, werkboeken en schriften om te zien of de aantekeningen leesbaar zijn overgenomen; geef anders kopieën van een klasgenoot.
- Bespreek de aanpak van het huiswerk en slecht gemaakte toetsen.
- Mentoren zorgen ervoor dat de lesgevende docenten van de klas te weten komen wie er dyslexie heeft.
- Heb positieve verwachtingen: benadruk waar de leerling goed in is en stel reële eisen aan werk en werkhouding.
- Zorg voor succeservaringen en bespreek waaraan het succes te danken is.
- Geef positieve feedback, zodat de leerling zo goed mogelijk gemotiveerd blijft.
- Sta gebruik van het woordenboek zo veel mogelijk toe.
- Sta in de lessen het gebruik van een laptop toe als dit in het dyslexierapport wordt aanbevolen.
- Een docent kan indien nodig een mondelinge toets afnemen of de leerling gebruik laten maken van een laptop.

- In de toetsweken voor de bovenbouw kan een dyslectische leerling gebruik maken van een aangepaste schoolcomputer als dit in het onderzoeksverslag wordt aanbevolen. Als spelling meetelt in de beoordeling van de toets staat de spellingcontrole uitgeschakeld.
- Laat de leerling met een code (D) boven toetsen duidelijk maken dat hij/zij dyslectisch is.

Lezen

- Geef geen onvoorbereide leesbeurt.
- Adviseer ingesproken boeken en methoden.
- Stimuleer overleg met andere leerlingen.

Moderne vreemde talen en Nederlands

- Reken spellingsfouten alleen mee in de beoordeling indien daar gegronde redenen voor zijn. Tel herhalingsfouten in spelling niet mee.
- Stel geen onnodige eisen aan de schriftelijke kant van de vreemde talen.
- Geef hulpmiddelen: zo mogelijk woordenboek, laptop, Diataal, enz.
- Plan geen twee taalproefwerken op één dag.
- Waar spelling onderdeel van de getoetste lesstof is, wordt aangepast beoordeeld (bijvoorbeeld een soort fout telt maar eenmaal mee).
- Laat spellingsfouten minder zwaar wegen of hanteer een maximale puntenaftrek. Fonetisch gespelde woorden worden niet fout gerekend.

Overige vakken

- Beoordeel de leerling op zijn vakinhoudelijke kennis en niet op de spelling. Verbeteren van spellingsfouten is wel zinvol, reken spellingsfouten niet mee in de beoordeling.

Contact ouders/verzorgers

- Geef duidelijk aan wat de ouders/verzorgers van school mogen verwachten. Zie de dyslexiefolder op de schoolsite.
- Contactpersoon: mentor en dyslexiecoördinator.
- Mentor houdt regelmatig contact.

Bijlage 2 – Faciliteiten

De leerling is zelf verantwoordelijk voor de handhaving van de faciliteiten en dient de docent daarop, indien nodig, te wijzen. De docent moet daar naar handelen.

- 25% meer tijd voor de toetsen
- toetsen standaard in Arial 12
- zo nodig mondeling getoetst (in overleg met docent)
- gebruiken van een laptop / overige hulpmiddelen
- rekening houden met handschrift en spelfouten (alleen in de onderbouw)
- een 'D' rechtsboven een schriftelijk werk
- een goede plaats in het lokaal
- niet verplicht hardop voorlezen in de klas